

«Ποτέ μου δεν έζησα στην εξοχή. Ουδ' επεσκέφθην εξοχάς καν διά σύντομα διαστήματα, ως άλλοι. Εν τοσούτω έγγραφα ένα ποίημα εις το οποίον εξυμνώ την εξοχήν, και γράφω ότι εις αυτήν οφείλονται οι στίχοι μου. Το ποίημα είναι μικρού λόγου άξιον. Είναι δε το πιο ανειλικρινές πράγμα που γίνεται· σωστή ψευτιά».¹

Αυτά αναφέρει στα 1902 ο Κ. Καβάφης στο «Σαμ ελ Νεσίμ» που είχε γράψει —και αποκηρύξει— δέκα χρόνια πριν:

*Το ωχρόν μας Μισίρι
με βέλη ο ήλιος πλήρη
πικρίας και πείσματος καίει και δέρει,
και με δίψαν και νόσον το καταπονεί.
Το γλυκύ μας Μισίρι
εν μια γελαστή πανηγύρει
μεθά, λησμονεί, και κοσμείται, και χαίρει,
και τον τύραννον ήλιον περιφρονεί. [...]*

*Δεν έχει το Μισίρι μας πλουσίαν πρασινάδα,
δεν έχει ρύακας τερπνούς ή βρύσεις,
δεν έχει όρη υψηλά και με σκιάν ευρείαν.
Αλλ' έχει άνθη μαγικά, πύριν' από την δάδα
του Φθα πεσόντα· πνέοντα άγνωστον ευωδιάν
μύρα, εν οις λιποθυμεί η φύσις. [...]*

Σε αντίθεση με άλλους ανατολίτες ή λεβαντίνους ποιητές που «παραδίδονται μέχρι λιποθυμίας στις απολαύσεις των συν-

1. Κ.Π. Καβάφης, *Ανέκδοτα Σημειώματα Ποιητικής και Ηθικής*, Ερμής, Αθήνα 1983, σ. 21.

της ως λιμανιού ή εμπορικού κέντρου, λιμένας πρωτοϊδωμένους [...] εμπορεία φοινικικά («Ιθάκη»), στην οχύρωσή τους και την οικονομική ευρωστία τους, να γίνει πάλι κράτος δυνατό η Συρία [...] με τα μεγάλα κάστρα, με τα πλούτη («Δημητρίου Σωτήρος, 162-150 π.Χ.»).

Ως ιδιαίτερης αξίας θεωρούμε τη νύξη για την ανά εθνική-θρησκευτική κοινότητα εγκατάσταση, εις κάθε συνοικίαν όπου εν θεοσεβεία ζουν οι Χριστιανοί («Μεγάλη συνοδεία εξιερέων και λαϊκών»), καθώς και τη μοναδική —συνοπτική, αλλά σφαιρική— περιγραφή πόλης για την Αντιόχεια που καυχιέται [...] για τα λαμπρά της κτίρια, και τους ωραίους της δρόμους· για την περί αυτήν θαυμάσιαν εξοχήν, και για το μέγα πλήθος των εν αυτή κατοίκων («Παλαιόθεν Ελληνίς»).

Ο δρόμος, η οδός, ως στοιχείο του πολεοδομικού ιστού, αναφέρεται συχνά στα ιστορικά ποιήματα του Καβάφη, αφορά αμιγείς αστικές περιοχές και εμπεριέχει την έννοια της κίνησης και της συγκέντρωσης· σα βγεις στον δρόμον έξω — εις την οδόν έξω — δεν είναι αυτός στον δρόμον — αδειάζουν γρήγορα οι δρόμοι, ενώ συγκεκριμένα αναφέρονται οι οδοί της Ιερουσαλήμ, όπου με παντοίαν μεγαλοπρέπειαν και χλιδήν περνούν ο βασιλεύς Αλέξανδρος Ιανναίος, κ' η σύζυγός του η βασίλισσα Αλεξάνδρα («Αλέξανδρος Ιανναίος, και Αλεξάνδρα»). Αν εξαιρέσει κανείς τον μακρύ ταξιδιωτικό δρόμο της «Ιθάκης» δεν υπάρχουν περιγραφές υπεραστικών οδών με μόνη εξαίρεση έναν εξοχικό δρόμο πολύ απόκεντρον όπου ένας μάντις είχε κατοικίαν. Αλλά και σ' αυτήν την περίπτωση ο χαρακτηρισμός του δρόμου ως περιαστικού αιτιολογείται από την ιδιαίτερη επαγγελματική δραστηριότητα του συγκεκριμένου κατοίκου («Εν πορεία προς την Σινώπην»).